

ศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ The of Study of the Administration of Lao Sangha in Hadxaifong District, Vientiane Capital

พระแก้ววันชัย อาภัสสร (สุลิว)¹, พระครูวุฒิธรรมสาร²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, วิทยาเขตอีสาน, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phra Keovanxay Abhasaro (Soulivong)¹, Phrakhru Wutthidhammasarn²

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: keovanxay.sou@student.mbu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 16 January 2025; Revised: 14 February 2025; Accepted 30 March 2025

© The Author (s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ 3) เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาวมีโครงสร้างเป็นลำดับขั้น โดยมีองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (อ.พ.ส.) เป็นองค์กรสูงสุด ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลผ่านแนวลาสร้างชาติ มีการแบ่งการบริหารเป็นระดับชาติ (ศูนย์กลาง) ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด โดยยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ หลักพระธรรมวินัย หลักการบูรณาการกับนโยบายของรัฐ และหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง มีวัด 91 แห่ง พระภิกษุสามเณรประมาณ 450 รูป มีการบริหารงานใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองสงฆ์ ด้านการศึกษาสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน และด้านการสาธารณูปการ 3) ผลการวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟอง แสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ดังนี้ 3.1) ด้านการปกครองสงฆ์ มีจุดแข็งที่ผู้นำที่ทรงคุณวุฒิ และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเข้มแข็ง 3.2) ด้านการศึกษาสงฆ์ มุ่งเน้นพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลกผ่านการวางแผนจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษาสายสามัญ จัดหาทุน ครู และพัฒนาสื่อ รวมถึงอบรมภาษาต่างประเทศ 3.3) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ด้วยการเทศนาปฏิบัติธรรม ใช้สื่อดั้งเดิมและสื่อสังคมออนไลน์ มีศูนย์เผยแผ่วัด ผลิตภัณฑ์ อบรมพระนักเทศน์ และเน้นเข้าถึงเยาวชน และ 3.4) ด้านการสาธารณูปการ พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ควบคู่กับการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปกรรมดั้งเดิม

คำสำคัญ: การบริหารงานคณะสงฆ์ลาว, เมืองหาดทรายฟอง, องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.

ลาว

Abstract

This research aimed to 1) study the overall administration of the Lao Sangha; 2) investigate the administration of the Lao Sangha in Hadxaifong District, Vientiane Capital; and 3) analyze the administration of the Lao Sangha in Hadxaifong District, Vientiane Capital. This qualitative study utilized documentary research, drawing information from books, textbooks, and relevant research papers, with the collected data being analyzed and summarized to conclude the study. The research yielded the following findings: The administration of the Lao Sangha is structured hierarchically, with the Central Buddhist Fellowship Organization of Lao PDR serving as the supreme body under the supervision of the government, channeled through the Lao Front for National Construction. Administration is divided into national (central), provincial, district, and temple levels, adhering to three core principles: the principles of Dhamma-Vinaya, integration with state policies, and community participation. The Lao Sangha's administration in Hadxaifong District encompasses 91 temples and approximately 450 monks and novices. It is organized into four key areas: monastic governance, monastic education, dissemination of ethics and meditation practice, and public Welfare. The analysis of the Hadxaifong District Sangha administration demonstrated a strong commitment to development in all four areas: Monastic Governance. This area is strengthened by highly qualified leaders and robust community support. Monastic Education: This focuses on developing monks and novices with both religious and secular knowledge through the establishment of Pali schools, general education management, provision of funding and teachers, media development, and foreign language training. Dissemination of Ethics and Meditation Practice: This is achieved through sermons, meditation practices, and traditional and online media. Dissemination centers in temples produce media, train monastic preachers, and emphasize reaching out to youth. Public Welfare involves effectively developing temples as community centers, considering functionality and aesthetic appeal, and conserving historical sites and traditional art.

Keywords: Lao Sangha Administration, Hadxaifong District, The Central Buddhist Fellowship Organization of Lao PDR.

1. บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อความมั่นคงและความเข้มแข็งของสถาบันพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ในฐานะสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีภารกิจหลักในการเผยแผ่ สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสอน การปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ไม่เพียงแต่สร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน แต่ยังเป็นแรงจูงใจให้พุทธบริษัทตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน การบรรพชาอุปสมบทถือเป็นแนวทางหนึ่งในการขัดเกลาจิตใจตามคติพุทธมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล (พระเทพปริยัติสุธี, 2545) การนำพระพุทธศาสนาเถรวาทเข้ามาสู่สังคมลาวได้สร้างความเป็นปึกแผ่นและวัฒนธรรมใหม่ จากเดิมที่ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์นับถือผีสางเทวดา ก็ได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา มีการสร้างวัดวาอาราม พระธาตุเจดีย์ และพระพุทธรูป (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2543) ส่งผลให้พระพุทธศาสนามีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อสถาบันการเมือง วิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนลาว ในรัชสมัยของพระเจ้าวิสุทธาราช (พ.ศ. 2044-2063) พระพุทธศาสนาในลาวเจริญรุ่งเรือง

อย่างมาก มีการส่งเสริมการศึกษา วรรณกรรม และวรรณคดี ทำให้เกิดนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาที่รอบรู้ พระไตรปิฎกจำนวนมาก และที่สำคัญคือมีการสถาปนาตำแหน่งพระสังฆราชขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2076 (พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, 2555)

ภายหลังการล้มล้างระบอบราชาธิปไตยและการได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2518 สปป. ลาว ได้รับการสถาปนาขึ้นในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 (คณะโฆษณามหาสมณสังฆราช, 2558) ถือเป็นการ เปิดศักราชใหม่แห่งความเป็นเอกราช อิสระภาพ และการก้าวสู่สังคมนิยม การเปลี่ยนแปลงนี้ยังนำไปสู่การ ปรับปรุงโครงสร้างอำนาจรัฐให้เป็นประชาธิปไตยและเข้มแข็ง (พระมหาบุญทวี วิไลจักร, 2561) ในส่วนของ คณะสงฆ์ลาวก็ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างระบบการปกครองครั้งใหญ่ โดยยกเลิกองค์การปกครองสงฆ์แบบเดิมที่ ถูกมองว่าขาดประสิทธิภาพและเป็นเหตุแห่งความแตกแยกทางความคิดและการประพฤติผิดพระธรรมวินัย และได้มีการสถาปนา “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว” (อ.พ.ส.) ขึ้นในวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2519 ณ วัด พระธาตุหลวงเหนือ นครหลวง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักรัฐศาสตร์การปกครองสมัยใหม่ ที่เน้นการแบ่งปัน ความรู้และการตัดสินใจร่วมกัน พระมหาเถระทั่วประเทศได้ประชุมและมีมติสำคัญคือการรวมคณะสงฆ์ทั้ง สองนิกาย (ธรรมยุติกนิกายและมหานิกาย) ที่มีมาแต่เดิมเข้าเป็น “คณะสงฆ์ลาว” เพียงนิกายเดียว ตามแบบ ลัทธิสังฆาวงศ์ โดยมีสโลแกนว่า “สามัคคีพระสงฆ์ลาวให้มีแต่หนึ่งนิกายเดียว”

นอกจากนี้ ยังมีการยกเลิกสมณศักดิ์ทุกอย่างที่เคยได้รับพระราชทานจากระบบกษัตริย์ในอดีต เพื่อให้ เกิดความเสมอภาคตามพระธรรมวินัย (พระมหาวิจิตร สิงหาราช, 2543) การเคารพกันในหมู่สงฆ์ให้เป็นไปตาม อายุพรรษาโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก การปฏิรูปนี้ส่งผลให้การปกครองคณะสงฆ์ลาวสอดคล้องและ ดำเนินไปในทิศทางเดียวกับฝ่ายบ้านเมือง ซึ่งมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นแกนนำ (อุดม ชิตติยะ, 2540) มี การผนวกแนวทางการเมืองเข้ากับการศึกษาอบรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนเข้าใจนโยบายของ พรรค (คณะโฆษณามหาสมณสังฆราชและศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ, 2552) องค์การพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาวมีกฎระเบียบการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ แบ่งการปกครอง ออกเป็นส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น มีการเลือกตั้งผู้บริหารในวาระ 5 ปี และมีการประชุมใหญ่เพื่อวางแนวทาง และปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตาม การบริหารงานคณะสงฆ์ลาวเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ความไม่ชัดเจนของ ข้อมูลประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์การปกครองคณะสงฆ์ในบางช่วงขาดความต่อเนื่อง การบันทึกมีน้อย หรือ เอกสารสำคัญสูญหายจากภัยธรรมชาติและสงคราม โดยเฉพาะเอกสารสมัยล้านช้างที่ค้นหาได้ยาก บทบาท คณะสงฆ์ที่ลดลง คณะสงฆ์ลาวขาดการมีบทบาทที่สำคัญดังเช่นในอดีต เนื่องจากการขาดการส่งเสริมจาก ผู้เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ทั้งนโยบาย การปฏิบัติ การศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณูปการ การบริหาร กิจการคณะสงฆ์ลาวโดยรวมยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ปัญหาการบริหารงานคณะสงฆ์ดังกล่าวยัง ปรากฏในพื้นที่เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านสากลและศูนย์กลางเศรษฐกิจที่มี อดีตรักขณาทักษะของตนเอง จึงมีความสำคัญต่อการศึกษากการปกครองและบริหารคณะสงฆ์

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงรูปแบบและแนวทางการบริหารงานคณะสงฆ์ลาวใน

ยุคต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ในเมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้การบริหารงานมีความก้าวหน้าและพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม การวิจัยนี้เกิดขึ้นจากความตระหนักว่าพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ลาวมีบทบาทสำคัญต่อการปกครอง การบริหาร และการพัฒนาชาติบ้านเมืองมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังคงมีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาของประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์
3. เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับธรรมนูญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย และบทสรุปห้องการบริหารงานเมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ ประจำปี 2563 – 2568
2. ศึกษาค้นคว้าเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ หนังสือ ตำรา งาน วิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความวิชาการ งานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสำคัญจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย แหล่งข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติลาว และหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. เรียบเรียง และสรุปผลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

1. การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว

การบริหารจัดการเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญและได้รับการนิยามจากนักวิชาการหลายท่านในแง่มุมมองที่หลากหลาย แต่มีแก่นแท้ที่สอดคล้องกัน Wagner และ Hollenbeck (1995) ได้อธิบายว่าการบริหารจัดการเป็นกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงาน และการควบคุม เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในทำนองเดียวกัน Holt (1993) มองการบริหารในฐานะศิลปะของการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำ และการควบคุม

ทฤษฎีการบริหารที่มีกระบวนการอันประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า “POSDCORB Model” ของลูเธอร์ เอช กุลลิค และลินดอล เอฟ เออร์วิก (Luther H. Gulick and Lyndall

F. Urwick) อธิบายตามความหมายได้ ดังนี้ 1) การวางแผน (P = Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร 2) การจัดการองค์การ (O = Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงานกำหนดโครงสร้างของ หน่วยงานการจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน 3) การจัดหาบุคคล (S = Staffing) หมายถึง การบริหารงานทางด้านบุคคลอันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน 4) การอำนวยการ (D = Directing) หมายถึง การตัดสินใจการวินิจฉัยสั่งการหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 5) การประสานงาน (Co = Coordinating) หมายถึง การประสานงานกิจการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 6) การรายงาน (R = Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าเพียงใด 7) การงบประมาณ (B = Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณบัญชีการใช้จ่ายเงิน การควบคุมและการตรวจสอบด้านการเงิน (สุพจน์ พันธุ์ชูเพชร, 2538, หน้า 12) และทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วยหน้าที่ทางการ บริหาร 5 ประการ คือ 1) การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางการทำงานในอนาคต 2) การจัดการองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องจัดให้มีโครงการของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักรสิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จ 3) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะทำให้สำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตนจะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ 4) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน 5) การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับผลที่ได้วางไว้แล้ว (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2545, หน้า 39)

นักวิชาการไทยก็ได้ให้คำนิยามที่สอดคล้องกัน โดยสุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รั้งสิโยภุชญ์ (2536) ได้กล่าวว่าการบริหารหมายถึงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ส่วนวิโรจน์ สารรัตน์ (2545) ได้เสริมว่าการบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ 4 ประการ คือ การ

วางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

จากค่านิยมของนักวิชาการทั้งหมดนี้ สามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยต้องใช้หน้าที่หลักทางการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านบุคลากร เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติงาน

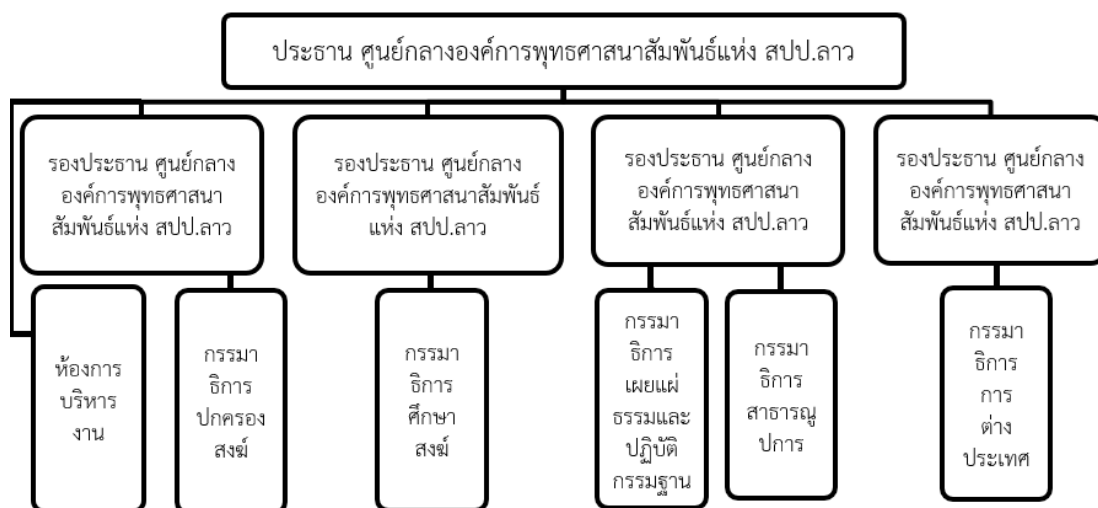
การบริหารจัดการองค์การสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ อปริหานิยธรรม 7 ที่ช่วยสร้างความเจริญไม่เสื่อมถอยผ่านการประชุมสม่ำเสมอ การมีความพร้อมเพรียง การเคารพกฎระเบียบและผู้นำ (ที.ม. (ไทย) 10/136/81-84) สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วยทาน เพียรวิชเช อตถจริยา และสมานัตตตา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจและสร้างความสามัคคี (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/50-51) พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นคุณธรรมสำหรับผู้บริหาร (อภิ.วิ. (ไทย) 35/691/438-440) สปัปฐิสธรรม 7 เป็นคุณสมบัติของคนดีที่รู้จักเหตุ ผล ตน ประมาณ เวลา ชุมชน และบุคคล (อง.สตุตทก. (ไทย) 23/68/143-146) อิทธิบาท 4 ประกอบด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่นำไปสู่ความสำเร็จ (อภิ.วิ. (ไทย) 35/444/348-353) และสาราณียธรรม 6 ที่เสริมสร้างความระลึกถึงกันด้วยเมตตากายกรรม วจีกรรม มโนกรรม การแบ่งปันลาภ การมีศีล และการมีทวิญญูร่วมกัน (ม.อุ. (ไทย) 14/45/59-61) หลักธรรมเหล่านี้ส่งเสริมให้การบริหารงานสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่น มั่นคง และเป็นธรรม โดยสร้างความสามัคคีและความเจริญรุ่งเรืองแก่องค์กรสงฆ์อย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการเป็นกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ Wagner และ Hollenbeck (1995) และ Holt (1993) รวมถึงทฤษฎี POSDCORB ของ Gulick และ Urwick และทฤษฎี 5 หน้าที่ของ Fayol ที่เน้นการวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม สำหรับการบริหารองค์การสงฆ์สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรม 6 ประการ ได้แก่ อปริหานิยธรรม 7 เพื่อสร้างความเจริญไม่เสื่อมถอย สังคหวัตถุ 4 เพื่อยึดเหนี่ยวและสร้างความสามัคคี พรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมผู้บริหาร สปัปฐิสธรรม 7 เป็นคุณสมบัติคนดี อิทธิบาท 4 นำไปสู่ความสำเร็จ และสาราณียธรรม 6 เสริมสร้างความระลึกถึงกัน การบูรณาการทฤษฎีการบริหารสมัยใหม่กับหลักธรรมพุทธศาสนาจะช่วยให้การบริหารองค์การสงฆ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รราบรื่น มั่นคง และเป็นธรรม พร้อมสร้างความสามัคคีและความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาวมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนเป็นลำดับขั้น โดยมีองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อ.พ.ส.) เป็นองค์กรสูงสุดในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาของประเทศ ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลผ่านแนวลาสร้างชาติ โครงสร้างการบริหารแบ่งออกเป็นระดับชาติ (ศูนย์กลาง) ระดับแขวง (จังหวัด) ระดับเมือง (อำเภอ) และระดับวัด องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองสงฆ์ ด้านการศึกษาสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ด้านสาธารณูปการ และด้านการต่างประเทศ และห้องการบริหารงาน (สำนักงาน)

การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาวยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) หลักพระธรรมวินัย โดยมุ่งรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคง 2) หลักการบูรณาการกับนโยบายของรัฐ โดยมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางสังคมนิยม และ 3) หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและพุทธศาสนิกชนในการบริหารจัดการวัด

คณะสงฆ์ลาวมีภารกิจหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครองสงฆ์ การบริหารจัดการคณะสงฆ์ตามลำดับชั้น การออกกฎระเบียบ และการควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย 2) ด้านการศึกษาสงฆ์ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม โรงเรียนสายสามัญสงฆ์ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยแก่พระภิกษุสามเณร 3) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ผ่านการเทศนา การสอน และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ 4) ด้านสาธารณูปการ การก่อสร้าง บูรณปฏิสังขรณ์ และพัฒนาวัดวาอารามให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน 5) ด้านการต่างประเทศ คัมครองและบริหารงานความร่วมมือกับต่างประเทศด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ ทำหน้าที่เป็นกระพริมาธิการประสานงานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนมิตรทั้งในภูมิภาคและระดับสากล ประสานงานกับองค์การภาคีที่เกี่ยวข้องของพรรครัฐบาลทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาวและ 6) ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) เป็นสำนักงานในการบริหารงานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (อ.พ.ส.) มีภารกิจเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์กับกระทรวง องค์การ องค์การเทียบเท่า สงฆ์กับพระสงฆ์ ตามหลักธรรมวินัย แนวทางนโยบาย กฎหมายและระเบียบการ

ภาพที่ 1 องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (อ.พ.ส. ชั้นศูนย์กลาง)

2. การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

ผลการวิจัยพบว่า เมืองหาดทรายฟองเป็นหนึ่งในเก้าเมืองของนครหลวงเวียงจันทน์ มีวัดจำนวน 91 วัด มีพระภิกษุสามเณรประมาณ 450 รูป โครงสร้างการบริหารงานของคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟอง

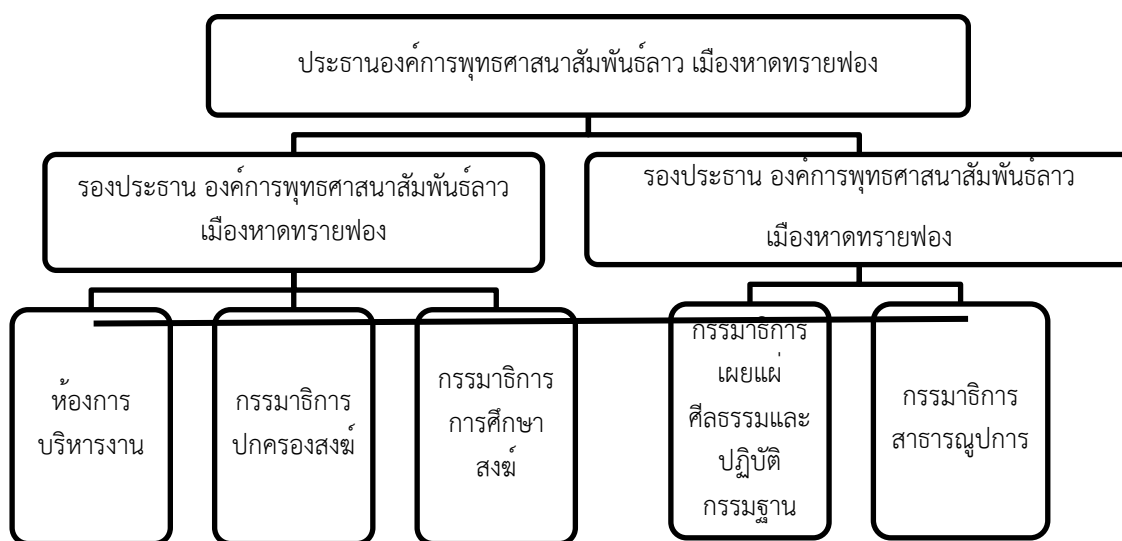
ประกอบด้วย คณะกรรมการพุทธศาสนาประจำเมือง ซึ่งมีประธานคณะสงฆ์เมืองเป็นผู้นำ และมีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามภารกิจหลัก 4 ด้าน โดยมีการประสานงานกับองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ประจำนครหลวงเวียงจันทน์ และหน่วยงานภาครัฐในระดับเมือง ดังนี้

2.1 การบริหารงานด้านการปกครองสงฆ์ เมืองหาดทรายฟองมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจ โดยมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 เขต แต่ละเขตมีพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ มีการออกกฎระเบียบและแนวปฏิบัติสำหรับพระภิกษุสามเณรในเขตปกครอง มีการตรวจเยี่ยมวัดต่าง ๆ เป็นประจำ และมีการจัดประชุมเจ้าอาวาสทุกรูปอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

2.2 การบริหารงานด้านการศึกษาสงฆ์ มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบพระปริยัติธรรมและการศึกษาสายสามัญสงฆ์ โดยมีโรงเรียนสายสามัญสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถไปศึกษาต่อในมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 5 - 7 (ม. 5 - ม. 7) ต่อไป

2.3 การบริหารงานด้านด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการเทศนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม การเผยแผ่ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ท้องถิ่น และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน วัดในเมืองหาดทรายฟองหลายแห่งมีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำวัด มีการผลิตสื่อเผยแผ่ในรูปแบบต่าง ๆ และมีการจัดอบรมพระนักเทศน์และพระวิทยากร

2.4 การบริหารงานด้านสาธารณูปการ มุ่งเน้นการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่ภายในวัด การพัฒนาภูมิทัศน์ และการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปวัตถุ วัดในเมืองหาดทรายฟองส่วนใหญ่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนพัฒนาวัด และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลทรัพย์สินของวัดอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านสาธารณสงเคราะห์มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ การสงเคราะห์ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมสุขภาวะของชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัดในเมืองหาดทรายฟองหลายแห่งมีการจัดตั้งกองทุนสาธารณสงเคราะห์ (กองทุนสวัสดิการประจำวัดและหมู่บ้าน) และมีการจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารของกรรมการบริหารงานของคณะสงฆ์ เมืองหาดทรายฟอง

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

ผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารงานคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟองแสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน โดยมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและปรับตัวตามยุคสมัย ดังนี้

3.1 ด้านการปกครองสงฆ์ มีจุดแข็งที่ผู้นำทรงคุณวุฒิ โครงสร้างการบริหาร 6 เขต ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเข้มแข็ง แม้จะเผชิญข้อจำกัดด้านงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง

3.2 ด้านการศึกษาสงฆ์ มุ่งเน้นพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลก ผ่านการวางแผนจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษาสายสามัญ จัดหาทุน ครู และพัฒนาสื่อ รวมถึงอบรมภาษาต่างประเทศ

3.3 ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ดำเนินการหลากหลายรูปแบบเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน ทั้งการเทศนา ปฏิบัติธรรม สื่อดั้งเดิมและสื่อสังคมออนไลน์ มีศูนย์เผยแผ่วัด ผลิตภัณฑ์อบรมพระนักเทศน์ และเน้นเข้าถึงเยาวชน

3.4 ด้านการสาธารณูปการ พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ควบคู่กับการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปกรรมดั้งเดิม ผ่านการวางแผนระยะยาวและจัดทำผังวัดที่ชัดเจน

สรุปได้ว่า การบริหารงานคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง มีโครงสร้างแบบลำดับชั้นภายใต้ต้องการพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อ.พ.ส.) โดยยึดหลักพระธรรมวินัย การบูรณาการกับนโยบายรัฐ และการมีส่วนร่วมของชุมชน เมืองหาดทรายฟองบริหาร 91 วัด 450 รูป แบ่งเป็น 6 เขตปกครอง ดำเนินงาน 4 ภารกิจหลัก ได้แก่ การปกครองสงฆ์ การศึกษาสงฆ์ การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน และสาธารณูปการ การ

บริหารงานแสดงความมุ่งมั่นพัฒนาครบทุกด้านด้วยระบบการจัดการที่ดีและการปรับตัวตามยุคสมัย แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรเฉพาะทาง แต่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเข้มแข็ง

5. อภิปรายผล

1. การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว

ผลการวิจัยที่พบว่าการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาวมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนเป็นลำดับขั้น โดยมีองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (อ.พ.ส.) เป็นองค์กรสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของห้องการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (2561) ที่กล่าวถึงการจัดตั้งคณะบริหารพระสงฆ์เป็นองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ซึ่งประกอบด้วยหลายระดับตั้งแต่ศูนย์กลาง ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด นอกจากนี้ การบริหารงานด้านการปกครองสงฆ์ที่มีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจ มีการแบ่งเขตการปกครอง และมีการออกกฎระเบียบสำหรับพระภิกษุสามเณร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิจิตร ญาณวโร (2561) ที่ศึกษาแนวคิดการปกครองในพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งพบว่าการปกครองที่ดีต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์และความสุขของมหาชน และให้ความสำคัญกับผู้ปกครองที่มีศีลธรรม

2. การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

การบริหารงานของคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟองสอดคล้องกับกรอบโครงสร้างที่ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (2565) ได้กำหนดไว้ โดยมีการแบ่งระดับการบริหารจากศูนย์กลาง แขวง เมือง และวัด ซึ่งเมืองหาดทรายฟองมีการประสานงานกับองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวประจำนครหลวงเวียงจันทน์อย่างเป็นระบบ ดังนี้

2.1 การบริหารงานด้านการปกครองสงฆ์ เมืองหาดทรายฟอง ทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของพระสุรเดช ภูริปัญโญ (2558) ที่ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย โดยมีการยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครอง การจัดการศึกษาทุกระดับ การเผยแผ่ทั้งภายในและนอกวัด การจัดการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

2.2 การบริหารงานด้านการศึกษาสงฆ์ มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบพระปริยัติธรรมและการศึกษายายสามัญสงฆ์ โดยมีโรงเรียนสายสามัญสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถไปศึกษาต่อในมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 5 - 7 (ม. 5 - ม. 7) สอดคล้องกับแนวทางที่ พระอานุกรณ์ อนุสรโร (2565) เสนอ โดยมีการบูรณาการระหว่างการศึกษาพระปริยัติธรรมกับการศึกษายายสามัญ และการนำหลักพุทธบริหารการศึกษามาประยุกต์ใช้

2.3 การบริหารงานด้านด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการเทศนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม การเผยแผ่ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ท้องถิ่น และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน วัดในเมืองหาดทรายฟองหลายแห่งมีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำวัด มีการผลิตสื่อเผยแผ่ในรูปแบบต่าง ๆ และมีการจัดอบรมพระนักเทศน์และพระวิทยากร สะท้อนการปรับตัวตามยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตของ พระ

บุญจันทร์ จันทมโม และคณะ (2562) เกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน

2.4 การบริหารงานด้านสาธารณูปการ มุ่งเน้นการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่ภายในวัด การพัฒนาภูมิทัศน์ และการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปวัตถุ วัดในเมืองหาดทรายฟองส่วนใหญ่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนพัฒนาวัด และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลทรัพย์สินของวัดอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านสาธารณสงเคราะห์มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ การสงเคราะห์ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมสุขภาพของชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัดในเมืองหาดทรายฟองหลายแห่งมีการจัดตั้งกองทุนสาธารณสงเคราะห์ (กองทุนสวัสดิการประจำวัดและหมู่บ้าน) และมีการจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาวิ โพธิเมธี (2566) ได้ที่ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรม ที่พบว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ผู้บริหารวัดกล่าวคือเจ้าอาวาส จะต้องเข้าใจในหลักของการบริหารเป็นอย่างดี และที่สำคัญ คือ ต้องเข้าใจในหลักพุทธธรรมเป็นอย่างดี รู้จักประยุกต์หลักการบริหารจัดการและหลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในการจัดการงานสาธารณูปการของวัด บริหารจัดการโดยการดำเนินการ วางแผนจัดโครงสร้างองค์การ อำนาจการ บริหารงานบุคคล การประสานงาน การรายงานผล พร้อมทั้งบริหารงบประมาณ ให้เป็นไปด้วยดี และพร้อมกันนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับหลักสัปปายะ 7 ด้วย งานสาธารณูปการของวัดจึงจะดำเนินไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามพระธรรมวินัย

3. ด้านการศึกษาส่งเสริมการบริหารงานด้านการศึกษาส่งเสริมที่มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบพระปริยัติธรรมและการศึกษาสามัญสงฆ์

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอานุสรณ์ อนุสุสโร (2565) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาคณะสงฆ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ซึ่งเน้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญจันทร์ จันทมโม และคณะ (2562) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาศูนย์กลางการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว ซึ่งพบว่าการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวมีการแลกเปลี่ยนแหล่งการเรียนรู้กับหลายสถาบัน และมีการคัดกรองบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

4. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

ผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารงานคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟองแสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน โดยมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและปรับตัวตามยุคสมัย ดังนี้

4.1 ด้านการปกครองสงฆ์ มีจุดแข็งที่ผู้นำทรงคุณวุฒิ โครงสร้างการบริหาร 6 เขต ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเข้มแข็ง แม้จะเผชิญข้อจำกัดด้านงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง การบริหารงานที่มีโครงสร้าง 6 เขตชัดเจนและผู้นำทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกับ พระวิจิตร ญาณวโร (2561) ที่เห็นว่า “แนวคิดการปกครองให้ทัศนะอันเป็นหลักการที่ประกอบด้วยคุณธรรม โดยกำหนด

จุดมุ่งหมายไว้เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของมหาชน” และ “ผู้ปกครองที่ดีจะต้องประพฤติปฏิบัติและควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสาธารณะชน” และสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2552) ที่เน้นวัตถุประสงค์ของวินัยเพื่อความดีงามของสงฆ์ ความผาสุกของสงฆ์ และการให้ความสำคัญกับประโยชน์สุขของส่วนรวม โดยเฉพาะในสังฆกรรมที่ต้องอาศัยความสามัคคีของสงฆ์

4.2 ด้านการศึกษาสงฆ์ มุ่งเน้นพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลกผ่านการวางแผนจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษาสายสามัญ จัดหาทุน ครู และพัฒนาสื่อ รวมถึงอบรมภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับ พระอานูสรณ์ อนุสรโร (2565) ที่เสนอการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง

4.3 ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติธรรมฐาน ดำเนินการหลากหลายรูปแบบเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน ทั้งการเทศนา ปฏิบัติธรรม สื่อดั้งเดิมและสื่อสังคมออนไลน์ มีศูนย์เผยแผ่วัด ผลิตสื่อ อบรมพระนักเทศน์ และเน้นเข้าถึงเยาวชน สอดคล้องกับ พระวิจิตร ญาณโร (2561) แนวคิดการเผยแผ่เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของมหาชน ตลอดทั้งเวทียา เพื่ออนุเคราะห์สงเคราะห์โลก และสิ่งแวดลอม สอดคล้องกับการดำเนินงานที่มุ่งเน้นประโยชน์สุขของมหาชน โดยเฉพาะการเข้าถึงเยาวชนซึ่งเป็นการอนุเคราะห์สงเคราะห์โลกในระยะยาว

4.4 ด้านการสาธารณูปการ พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ควบคู่กับการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปกรรมดั้งเดิม ผ่านการวางแผนระยะยาวและจัดทำผังวัดที่ชัดเจน สอดคล้องกับ พระมหาบุญทวี วิไลจักร, ดร. (2561) ที่เสนอหลักการที่ว่า พระพุทธศาสนาหลักธรรมคำสั่งสอนได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมลาวจนแยกกันไม่ออก สนับสนุนการใช้วิธีการเผยแผ่ที่หลากหลาย ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่เพื่อให้เข้าถึงทุกกลุ่มในสังคม

การอภิปรายผลการวิจัยการบริหารงานคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน โดยโครงสร้างการบริหารแบบลำดับขั้นสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และการปกครองสงฆ์ที่เน้นคุณธรรมสอดคล้องกับพระวิจิตร ญาณโร การจัดการศึกษาแบบบูรณาการสอดคล้องกับพระอานูสรณ์ อนุสรโร การเผยแผ่หลากหลายรูปแบบสะท้อนการปรับตัวตามยุคสมัยตามข้อสังเกตของพระบุญจันทร์ จันทมโม และการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามพุทธธรรม การบริหารงานทั้ง 4 ด้านแสดงความมุ่งมั่นพัฒนาอย่างเป็นระบบและสามารถปรับตัวตามบริบทสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์คณะสงฆ์ระยะยาว (5-10 ปี) ให้มีความชัดเจนทันต่อการเปลี่ยนแปลง และให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนด

2. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอโดยเฉพาะด้านการศึกษาและพัฒนาบุคลากรสงฆ์ เพื่อความยั่งยืนของคณะสงฆ์

3. ส่งเสริมวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับทุกคน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานคณะสงฆ์ลาวในแต่ละภูมิภาค เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะพื้นที่

2. ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีต่อการบริหารงานคณะสงฆ์: เพื่อพัฒนาแนวทางการปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน โดยวิเคราะห์กรณีตัวอย่างวัดที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสม

7. องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยได้นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ในบริบทสังคมปัจจุบัน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการที่เชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. โมเดลการบริหารงานคณะสงฆ์แบบบูรณาการ โมเดลนี้นำเสนอกรอบแนวคิดการบริหารงานคณะสงฆ์ที่ผสมผสานระหว่างหลักพุทธธรรม หลักการบริหารสมัยใหม่ และบริบททางสังคมวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การบริหารงานตามหลักพระธรรมวินัย การประยุกต์ใช้หลักการบริหารสมัยใหม่ การคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การบูรณาการภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ให้เชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน และการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา โมเดลนี้เน้นการทำงานแบบองค์รวมที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกันได้ โดยยังคงรักษาหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนา

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารงานคณะสงฆ์ การวิจัยได้ค้นพบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานคณะสงฆ์ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำเชิงพุทธที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถในการประยุกต์หลักธรรมกับการบริหาร การพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกคณะสงฆ์ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี และการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจที่ดีกับทุกภาคส่วน ปัจจัยเหล่านี้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

3. กระบวนการพัฒนาวัดสู่ศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน องค์ความรู้ใหม่นี้เสนอกระบวนการเชิงระบบในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์บริบทและความต้องการของชุมชน การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดแบบมีส่วนร่วม การพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนี้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการบูรณาการระหว่างการพัฒนาทางวัตถุและการพัฒนาทางจิตใจ

4. รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล องค์ความรู้ที่น่าเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาเนื้อหาธรรมะที่ร่วมสมัยและเข้าถึงง่าย การใช้สื่อดิจิทัลและช่องทางออนไลน์ที่หลากหลาย การสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และปฏิบัติธรรม การพัฒนาแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ธรรมะ การบูรณาการระหว่างกิจกรรมออนไลน์และออฟไลน์ และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่พระภิกษุสามเณร รูปแบบนี้เน้นการรักษาความถูกต้องของหลักธรรมคำสอน ขณะเดียวกันก็ปรับวิธีการนำเสนอให้เข้ากับยุคสมัยและพฤติกรรมการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่

5. แนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับรัฐ องค์ความรู้ที่น่าเสนอแนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับรัฐที่สมดุลและเกื้อกูลกัน โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ การรักษาความเป็นอิสระของคณะสงฆ์ในการปกครองและการตีความหลักธรรม การสร้างกลไกการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานภาครัฐ การกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนของแต่ละฝ่าย การร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติบนพื้นฐานของหลักธรรม การแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและการเจรจาหารือ และการพัฒนากฎหมายและนโยบายที่เอื้อต่อการทำงานของคณะสงฆ์ แนวทางนี้มุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างการสนับสนุนจากรัฐและการรักษาความเป็นอิสระของคณะสงฆ์

องค์ความรู้ทั้ง 5 ประการนี้มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ในบริบทที่แตกต่างกันได้ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของแต่ละพื้นที่ การบูรณาการองค์ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้การบริหารงานคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถรักษาความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3 การบริหารงานคณะสงฆ์ในบริบทสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม. (2543). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทยลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.
- คณะโฆษณอบรมศูนย์กลางพรรค. (2558). *60 ปี พรรคประชาชนปฏิวัติลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์.
- คณะโฆษณอบรมศูนย์กลางพรรคและศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ. (2552). *เอกสารฝึกอบรมสำหรับพระสงฆ์และสามเณร*. นครหลวงเวียงจันทน์: กรมอบรม.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญจันทร์ จันทมโม และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณแก่น*. 6(3), 608-624.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ดร. (2555). *พระพุทธศาสนาในลาว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาเมตตาพรินต์.

- พระมหาทวี โพธิเมธี. (2566). การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรม. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*. 6(6), 188-197.
- พระมหาบุญทวี วิไลจักร, ดร. (2561). *พระพุทธรูปล้านช้างตอนปลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครหลวงเวียงจันทน์: ลาวยูนิพริ้น จำกัด.
- พระมหาวิจิตร สิงหาราช. (2543). *ประวัติความเป็นมาขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: หอการ อ.พ.ส. จัดพิมพ์.
- พระวิจิตร ญาณวโร. (2561). *ศึกษาแนวความคิดการปกครองในพุทธปรัชญาเถรวาท* กับ การปกครองตามหลักอุดมรัฐของเพลโต. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสุรเดช ภูมิปัญญา. (2558). *ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระอานุกรณ์ อนุสรณ์. (2565). *แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาคณะสงฆ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา* แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. เล่มที่ 10, 14, 21, 23, 35. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิรัช วิรัชนิการณ. (2545). *การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2545). *การบริหาร: หลักการ ทฤษฎี และประเด็นการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุธี สุทธิสมบุญ และสมาน รังสิโยภักดิ์. (2536). *หลักการบริหารเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ก.พ..
- สุพจน์ พันธุ์เพชร. (2538). *การศึกษากระบวนการบริหารงานของผู้บริหารการศึกษาจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หอการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว. (2561). *ธรรมนูญสงฆ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์โชคพาชัย จำกัด.
- หอการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว. (2565). *ธรรมนูญสงฆ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: หอการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.
- อุดม ชัตติยะ. (2540). *คำปราชัยต่อกองประชุมใหญ่*. นครหลวงเวียงจันทน์: ม.ป.ท.
- Holt, D. H. (1993). *Management principles and practices*. Prentice-Hall.
- Wagner, J. A., & Hollenbeck, J. R. (1995). *Management of organization behavior*. Prentice-Hall.